

Snižování závislosti dopravy na fosilních palivech

Mafra – Inovace & železnice | 13. 12. 2016

OBSAH

- 1. Malé připomenutí konference o dopravě Mafra 15.3.2016 (Budování bezemisní železnice)**
- 2. Co se ve světě, Evropě a ČR událo mezi 25.3.2016 a 13.12.2016**
- 3. Další vývoj po 13.12.2016**

1. Malé připomenutí konference o dopravě Mafra 15.3.2016

1.1. Doprava se významně (21 %) podílí na konečné spotřebě energie v ČR,

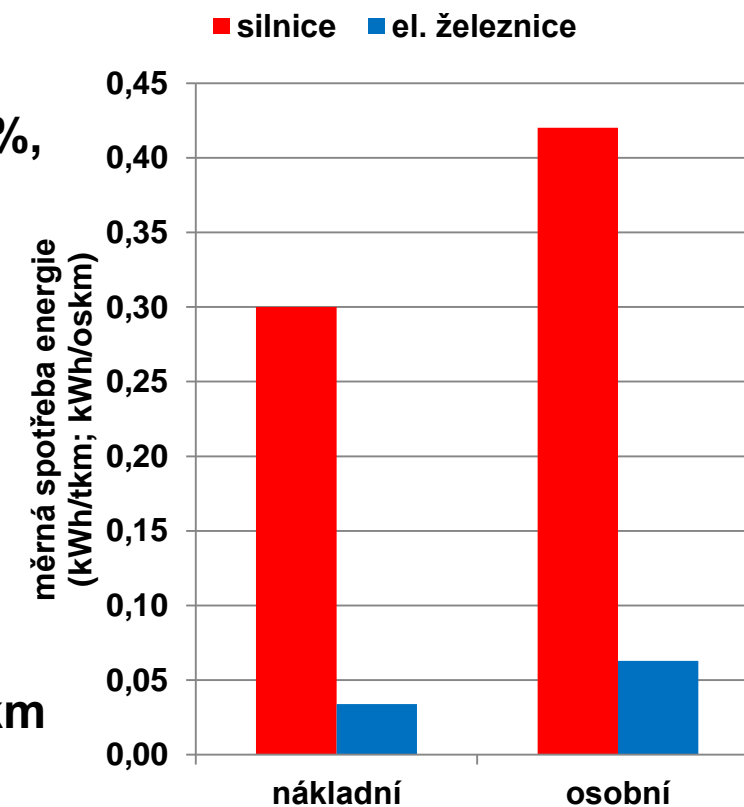
1.2. Struktura spotřeby energie pro dopravu v ČR:

- 91 % fosilní paliva (ropné produkty a zemní plyn) s perspektivou 0 %,
- 6 % biopaliva (bionafta a biolíh) s perspektivou již jen nepatrného zvýšení (nejsou pěstební plochy),
- 3 % elektrická energie s perspektivou budoucí 100 % výroby v bezemisních zdrojích,

1.3. Energetická náročnost železniční dopravy s elektrickou vzbou je pouhých cca 13 % energetické náročnosti silniční automobilové dopravy:

- osobní přeprava: 0,063 kWh/os km versus 0,420 kWh/os km
- nákladní přeprava: 0,034 kWh/netto t km versus 0,300 kWh/netto t km

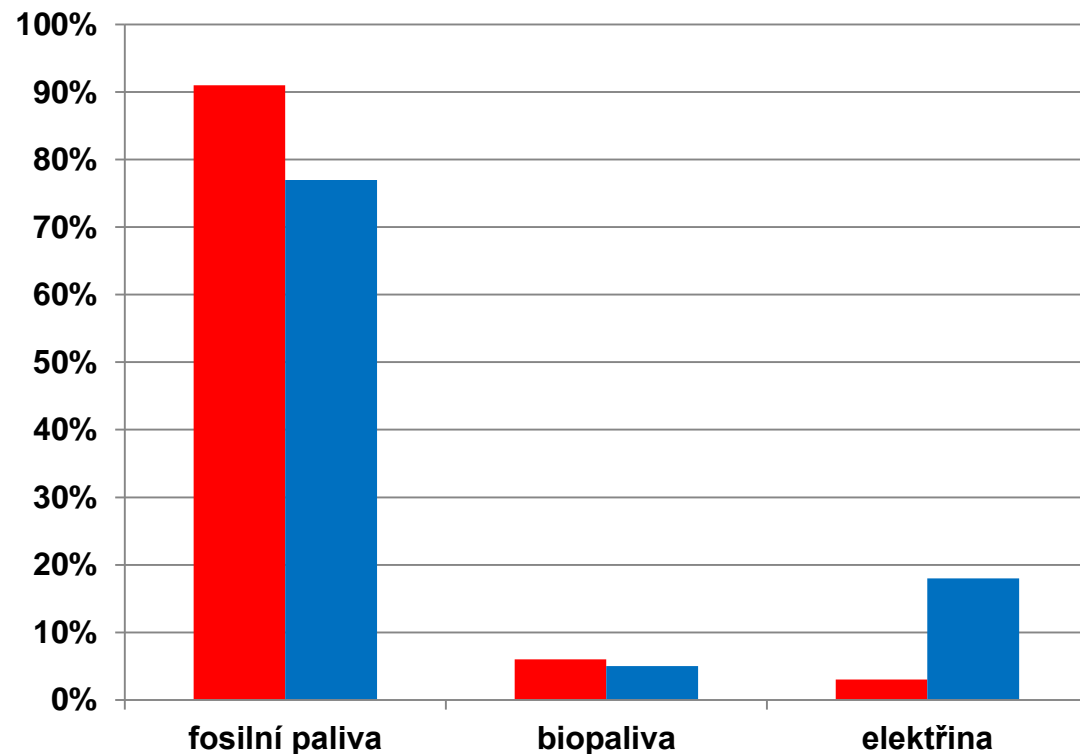
směrné hodnoty měrné spotřeby energie

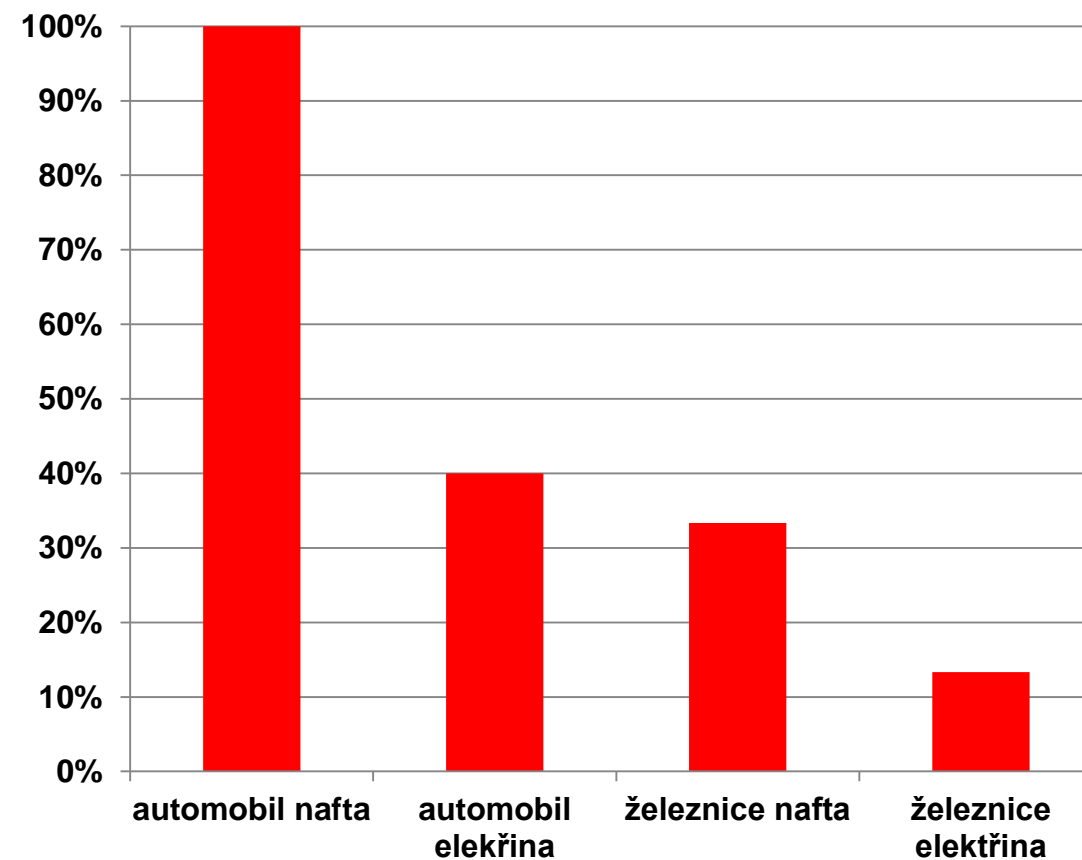
1. Malé připomenutí konference o dopravě Mafra 15.3.2016

ČR: struktura energií pro dopravu

■ spotřeba energie ■ přepravní výkon

poměrná energetická náročnost dopravy

2. Co se ve světě, Evropě a ČR událo mezi 25.3.2016 a 13.12.2016

2.1. Pokračování linie Pařížské klimatické konference z 12.12.2015

2.2. Pokračování úbytku pracovních sil

2.3. Spontánní rozvoj průmyslu 4.0

2.4. Kroky MD ČR, SŽDC a ČD v průběhu roku 2016

2.5. Dopravní chování obyvatelstva v ČR

2.1. Pokračování linie Pařížské klimatické konference

- dne 22.4.2016 podepsali v New Yorku na zasedání OSN závěrečný protokol z Pařížské klimatické konference zástupci 175 zemí světa včetně ČR,
- dne 21.9.2016 vyjádřila vláda ČR souhlas s ratifikací tohoto dokumentu.

Podstata pařížské dohody: postupným snížením spotřeby fosilních paliv na nulu dosáhnout toho, aby cílové zvýšení střední teploty Země nepřesáhlo 1,5 až 2 °C .

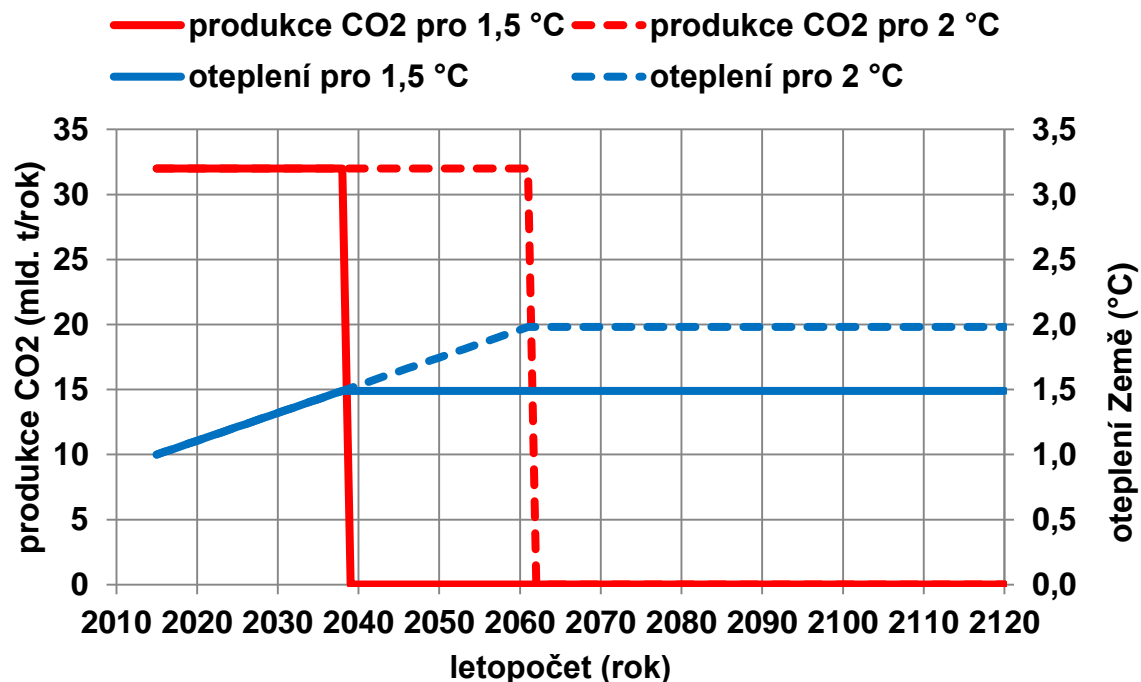
Rekapitulace významu Pařížského protokolu (zákon zachování hmotnosti):

- uhlík obsažený v uhlí, ropě a zemním plynu se jejich spálením neztratil, jen se ve formě oxidu uhličitého přestěhoval z podzemí na oblohu,
- od 18. století do roku 2015 již lidstvo zvýšilo obsah CO₂ v zemském obalu o 1 500 miliard tun,
- přidání 1 500 miliard tun CO₂ zvýšilo tepelně izolační schopnost zemského obalu s důsledkem zvýšení střední teploty Země o 1 °C (skleníkový efekt),
- k docílení limitu zvýšení střední teploty Země o 1,5 až 2 °C lidstvu zbývá přidat do zemského obalu spalováním fosilních paliv již jen 750 až 1 500 miliard t CO₂,
- při zachování celosvětové produkce CO₂ na úrovni roku 2015, tedy 32 miliard t/rok, by bylo zvýšení střední teploty Země o 1,5 až 2 °C dosaženo již za 23 až 47 let, tedy v letech 2038 až 2062.

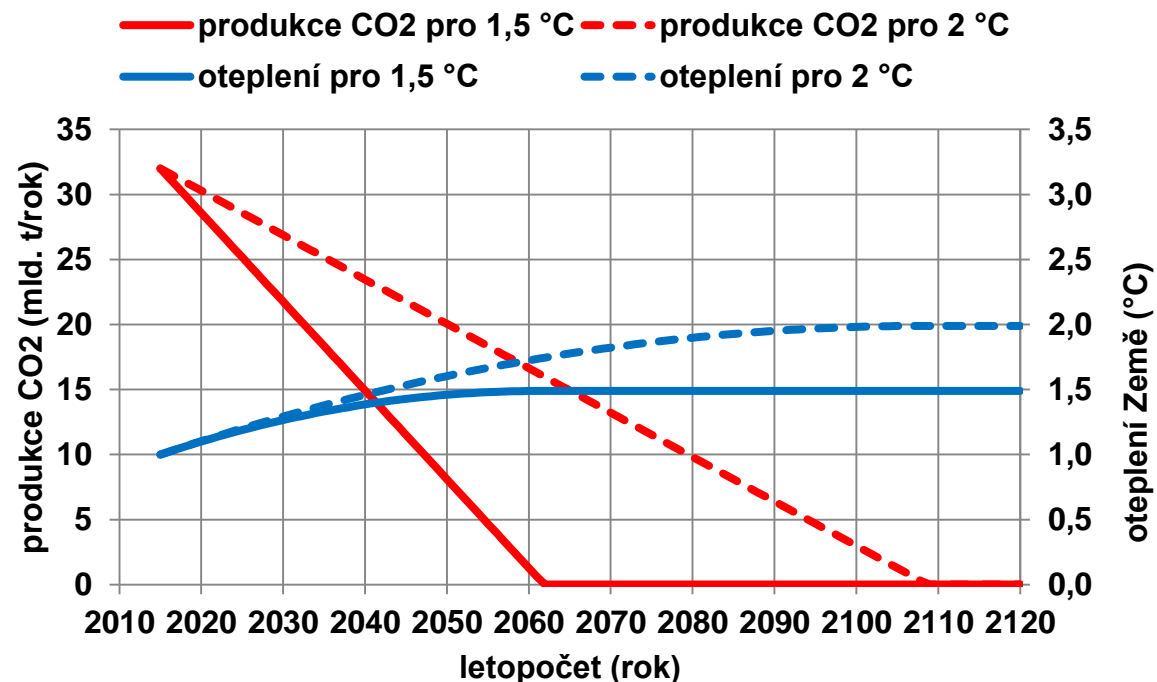
2.1. Pokračování linie Pařížské klimatické konference

Skokové snížení spotřeby fosilních paliv na nulu v roce 2038 respektive 2062 je nepravděpodobné, lidstvo se musí na tuto změnu postupně připravit (snížit spotřebu energie a nahradit fosilní zdroje obnovitelnými). Pravděpodobnější je scénář postupného odklonu od spotřeby fosilních paliv.

řízení oteplení Země (skokový scénář)

řízení oteplení Země (plynulý scénář)

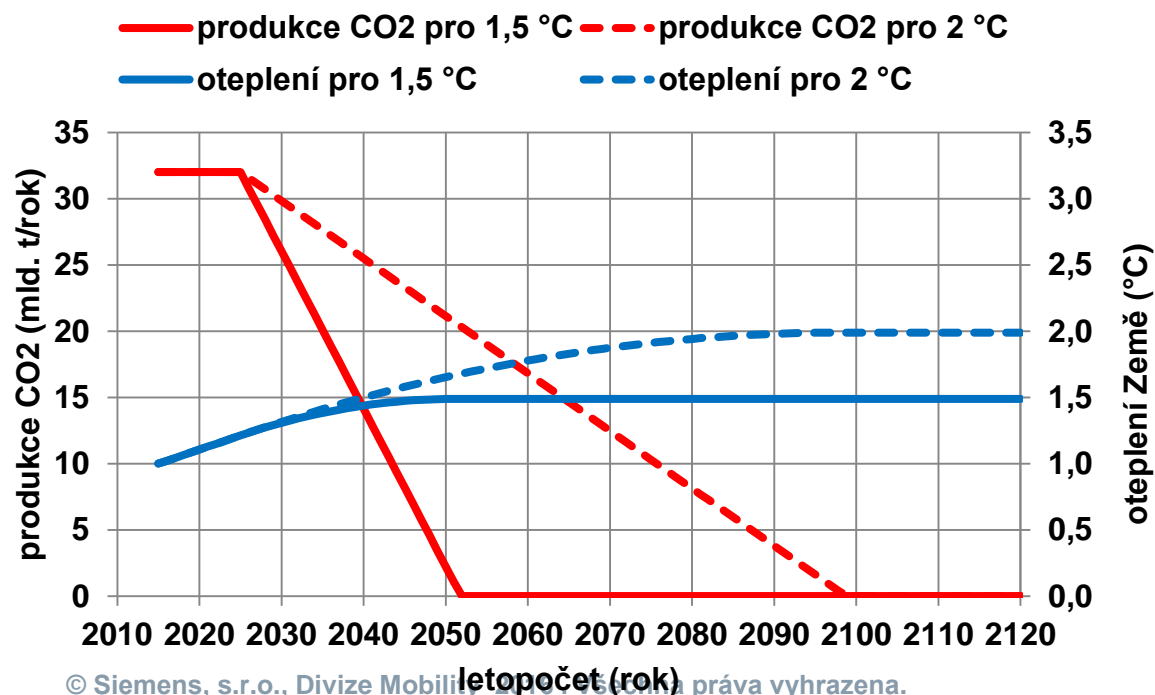

2.1. Pokračování linie Pařížské klimatické konference

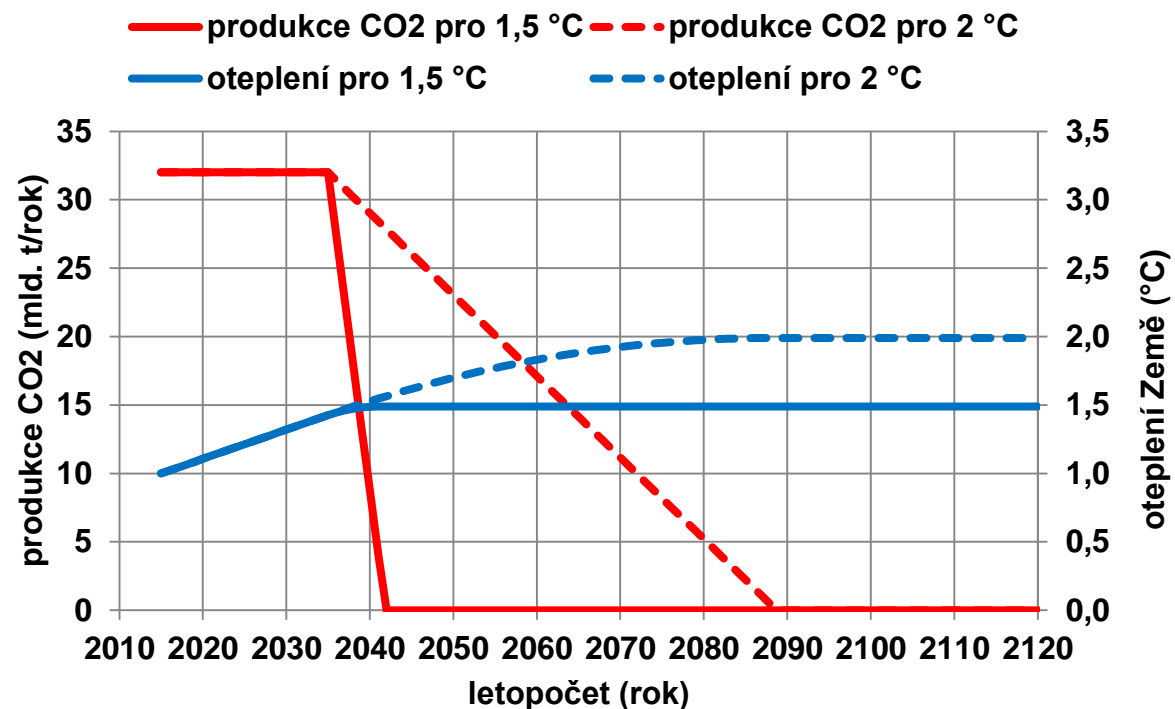
Nesmí však dojít k odkladu, každý 1 rok prodlení zkracuje období poklesu spotřeby o 2 roky a tím přibližuje okamžik absolutního zákazu používat fosilní paliva.

ČR se toto téma velmi silně týká, neboť svojí produkcí CO₂ (11,1 t/obyvatele/rok) převyšuje nejen průměr EU (7,4 t/obyvatele/rok) a průměr světa (4,6 t/obyvatele/rok), ale i Čínu (6,2 t/obyvatele/rok).

řízení oteplení Země
(plynulý scénář s odkladem 10 let)

řízení oteplení Země
(plynulý scénář s odkladem 20 let)

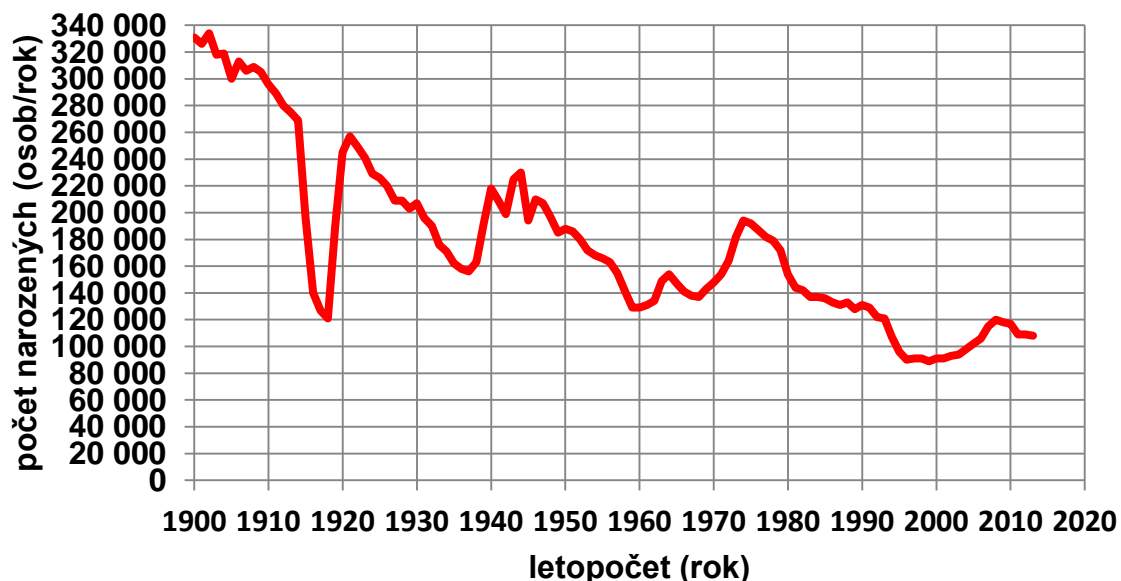

2.2. Pokračování úbytku pracovních sil

V důsledku poklesu reprodukční schopnosti a ochoty obyvatelstva ubývá v ČR ročně cca 70 000 pracovních sil:

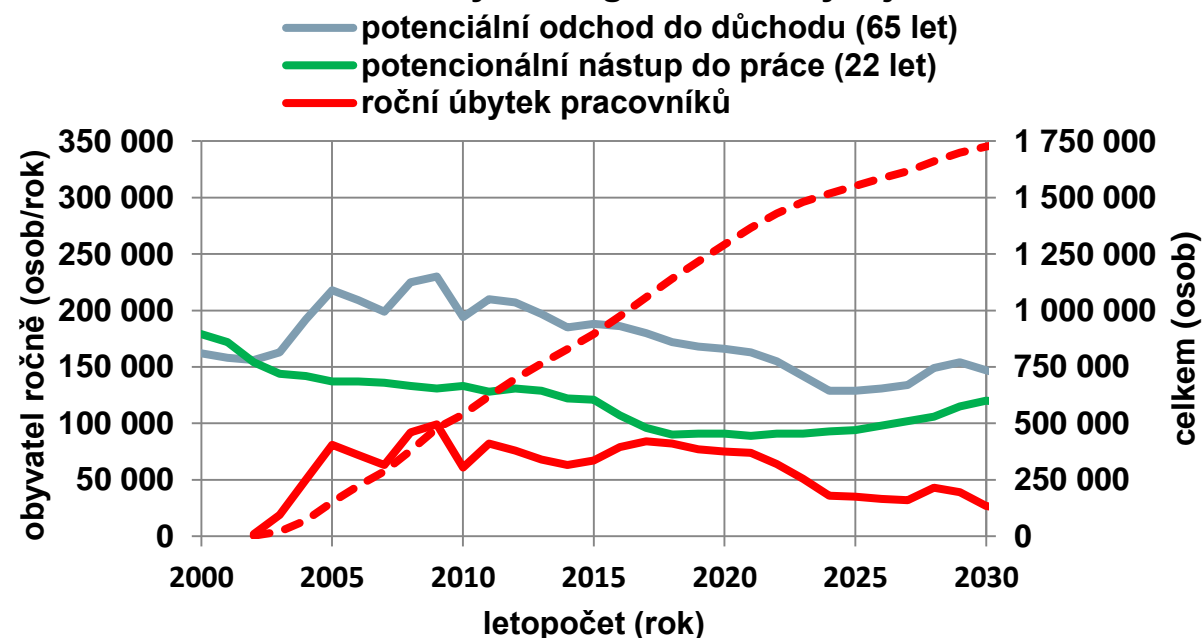
- proti roku 2002 již v ČR schází 1 000 000 pracovních sil,
- cílem již není vytvářet nová pracovní místa, cílem je efektivně hospodařit s pracovními silami,
- na jednoho mladého člověka, nastupujícího do zaměstnání, připadají dva starší pracovníci odcházející do penze => nemají-li mladí pracovat 16 hodin denně, musí pracovat dvakrát efektivněji

demografický vývoj v ČR

© Siemens, s.r.o., Divize Mobility 2016. Všechna práva vyhrazena.

důsledky demografického vývoje v ČR

2.2. Pokračování úbytku pracovních sil

Silniční doprava

1 automobil, 2 TEU, 90 km/h
 spotřeba 48 litrů nafty (s tepelným obsahem 10 kWh/litr) na 100 km
 => 0,24 litru nafty na 1 kontejner a 1 km
 => 2,4 kWh na 1 kontejner a 1 km

Železniční doprava

1 vlak, 92 TEU, 100 km/h
 spotřeba 28 kWh elektrické energie na 1 km
 => 0,3 kWh na 1 kontejner a 1 km

=> jeden vlak nahradí 46 nákladních automobilů
 => spotřeba energie pro dopravu jednoho kontejneru je 8 krát menší
 => potřeba strojvedoucích je 46 krát menší, než potřeba řidičů

- Aktuálně v ČR schází přes 6 000 řidičů nákladních automobilů a rok od roku toto číslo poroste, mladí lidé nemají o tuto náročnou, odpovědnou a málo placenou práci zájem.
- Je za této situace rozumné plýtvat pracovními silami - vozit zboží jednotlivými automobily a přít se s Německem a Francií, že naši řidiči nemají nárok na minimální mzdu?
- Není rozumnější řídit se Plánem jednotného evropského dopravního prostoru EU KOM (2011) 144 a jednat s Německem a Francií o krocích k převedení nákladní dopravy na vzdálenost nad 300 km ze silnic a dálnic na železnice?

© Siemens, s.r.o., Divize Mobility 2016 . Všechna práva vyhrazena.

2.3. Spontánní rozvoj průmyslu 4.0

1. Průmyslová revoluce – parní stroj (obecněji: využití fosilních paliv),
2. Průmyslová revoluce – elektrické pohony,
3. Průmyslová revoluce – automatizace výrobních procesů,
4. Průmyslová revoluce – nová dělba práce (Průmysl 4.0):
  - stroje dělají veškeré rutinní (opakované) činnosti (fyzické i duševní),
  - lidé dělají tvůrčí činnosti (fyzické i duševní).

Stroje si spolu povídají, intenzivně se rozšiřuje internet věcí a služeb.

Není důstojné, aby člověk propojoval dva počítače. Ony to zvládnou lépe, rychleji a levněji.

Tomáš Baťa: Dřinu strojům, lidem myšlení!

Čtvrtá průmyslová revoluce: Rutinní (fyzickou i duševní) práci strojům, tvůrčí (fyzickou i duševní) práci lidem!

Prof. Mařík (ČVUT FEL):

Stát se nemusí starat o Průmysl 4.0, ten se rozvíjí jako přirozená podnikatelská aktivita. Stát se však musí postarat o to, aby za průmyslem nezaostávala ostatní odvětví (Školství 4.0, Energetika 4.0, Doprava 4.0, Státní správa 4.0, ...)

2.3. Spontánní rozvoj průmyslu 4.0

Doprava 4.0

Cíl: využití celé plochy území ČR k plnohodnotnému profesnímu, společenskému i rodinnému životu (dekoncentrace koncentrovaného osídlení)

Podmínka:

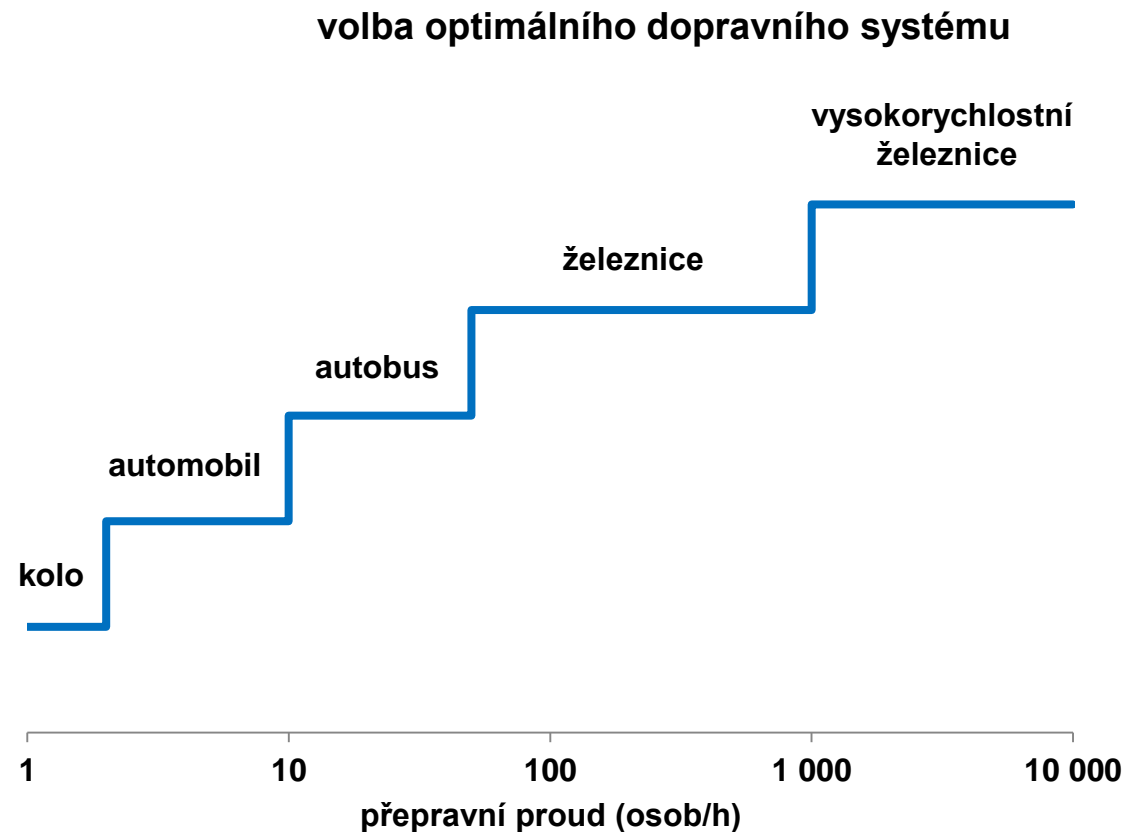
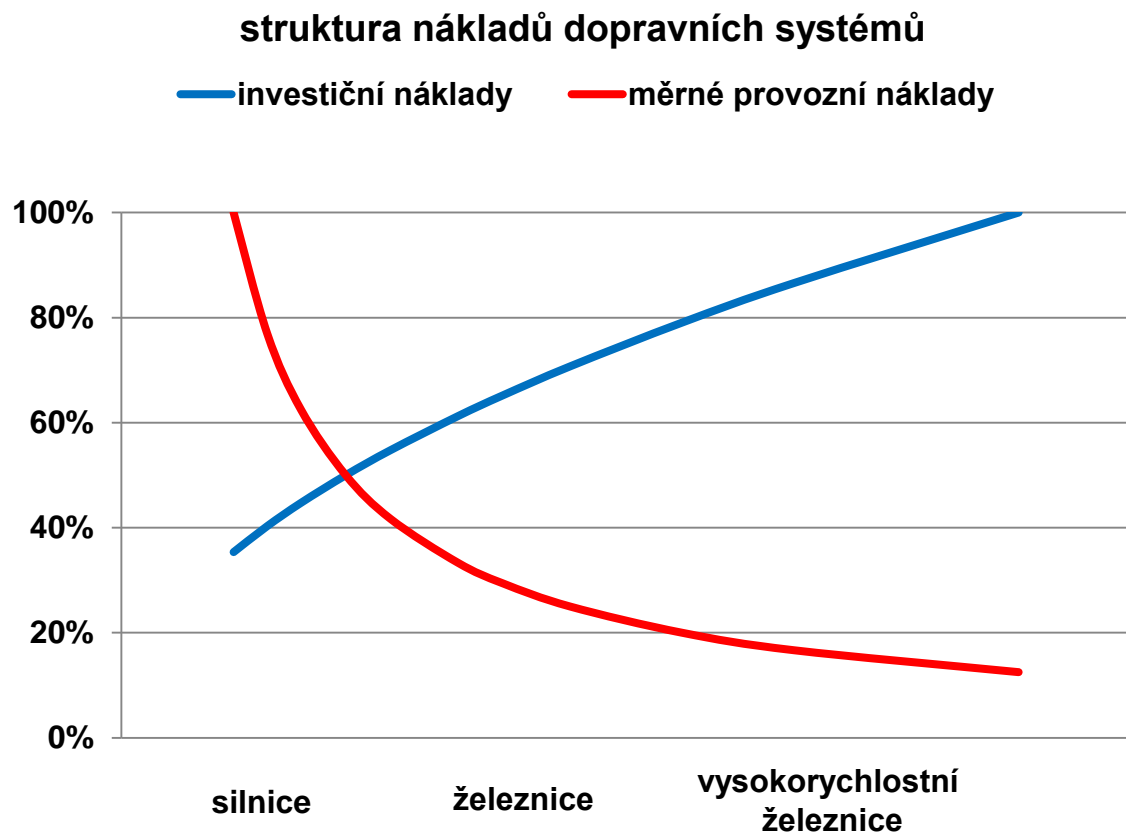
- nízká energetická náročnost,
- trvalá udržitelnost (nezávislost na fosilních palivech),
- vlídnost k lidem (bezpečnost, pohodlí, úspora a využití času, ...).

Hierarchická struktura dopravních systémů (logika efektivity investic):

- nejsilnější přepravní proudy: elektrická železnice s liniovým napájením,
- silné přepravní proudy: akumulátorová železnice,
- slabší přepravní proudy: elektrobusy,
- slabé přepravní proudy: elektromobily,
- nejslabší přepravní proudy: pěší chůze, jízdní kolo.

2.3. Spontánní rozvoj průmyslu 4.0

Doprava 4.0: optimalizace investic - dělbá dopravních úloh v závislosti na intenzitě přepravního proudu

2.3. Spontánní rozvoj průmyslu 4.0

Doprava 4.0: Od konkurenceschopnosti ke kooperativnosti

- **Není čas na hrdinství, svět nečeká na exhibicionismus jednotlivců.**
- **Umění není druhého porazit, umění je spolupracovat.**
- **Budoucnost dopravy není v soupeření dopravních módů, ale o jejich racionální koordinaci.**
- **Optimální je pro každý dopravní mód taková oblast aplikace, ve které vyniknou jeho přednosti a neprojeví se jeho slabé stránky.**

2.4. Kroky MD ČR, SŽDC a ČD v průběhu roku 2016

Subsystem ENE: Příprava na jednotný napájecí systém 25 kV

Trvale se prohlubuje nerovnoměrnost zatížení železniční sítě :

- tratě evropské: 27 % délky, 84 % dopravních výkonů,
- tratě celostátní : 32 % délky, 12 % dopravních výkonů,
- tratě regionální: 41 % délky, 4 % dopravních výkonů.

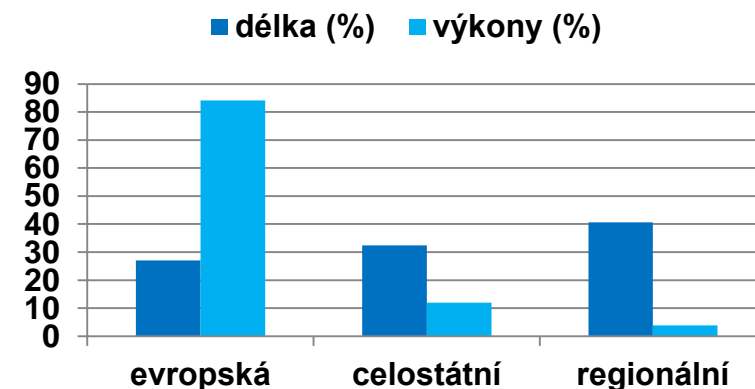
Řešení:

- a) zvýšit výkonnost pevných trakčních zařízení na hlavních tratích elektrizovaných systémem 3 kV přechodem na systém 25 kV,
- b) levnějším systémem 25 kV elektrizovat dosud neelektrizované tratě (i na severu ČR) a více je zapojit do zajišťování dopravních úloh,
- c) připravit železniční uzly Ústí nad Labem, Praha, Přerov a Ostrava na zaústění vysokorychlostních železnic.

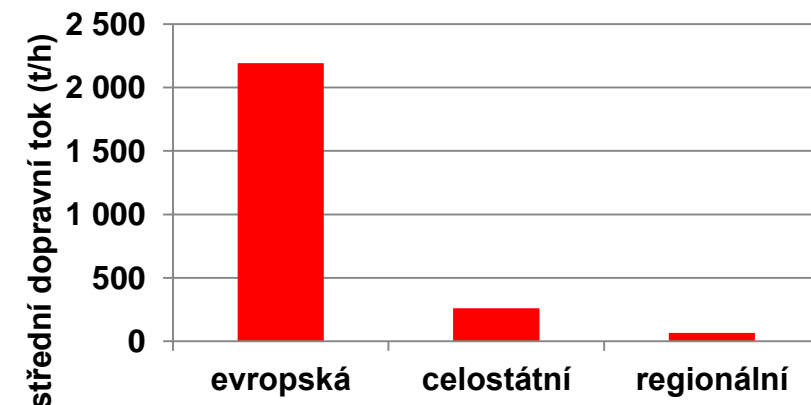
Další efekt: snížení ztrát v pevných trakčních zařízeních a vyšší využití rekuperace (úspora cca 25 % energie).

© Siemens, s.r.o., Divize Mobility 2016 . Všechna práva vyhrazena.

podíl jednotlivých kategorií tratí na délce sítě a na dopravních výkonech železnice v ČR

dopravní zatížení jednotlivých kategorií tratí v ČR

2.4. Kroky MD ČR, SŽDC a ČD v průběhu roku 2016

Subsystém CCS: Zavádění ETCS na tratích i vozidlech

ETCS – jednotný evropský vlakový zabezpečovač

Cíle:

- zamezení nehodám způsobených chybou strojvedoucího (přehlédnutím či nerespektováním návěsti),
- zvýšení propustné výkonnosti tratí (jízda vlaků v těsnějším sledu),
- zvýšení rychlosti jízdy vlaků,
- snížení spotřeby energie (řízení jízdy vlaku se znalostí poměrů před vlakem),
- evropská jednotnost,
- základ pro vyšší stupně automatizace železničního provozu.

Princip:

- Poslušný vlak, který jede jen když je mu to dovoleno, jen tak rychle jak smí, a zastaví tam, kde má.
- Digitální radiové spojení předává z tratě na vozidlo oprávnění k jízdě a zadaný rychlostí profil, vlak tyto pokyny plní.

Tak funguje internet věcí na železnici. Tak funguje železnice 4.0.

2.4. Kroky MD ČR, SŽDC a ČD v průběhu roku 2016

Subsystém RST: Zavádění univerzálních vysoce výkonných interoperabilních lokomotiv

Cíl: plně využívat možnosti modernizovaných tratí

- vysoká produktivita (vysoké denní proběhy) daná využitím dlouhých mezistátních vozebních ramen,
- vysoká spolehlivost a nízká údržbová náročnost daná orientací na moderní technologie,
- energetická úspornost,
- atraktivita pro cestující i pro přepravu zboží (společné znaky osobních i nákladních expresů):
  - linkové vedení,
  - pravidelný takt,
  - propojení dopravních potřeb ČR a EU,
  - rychlá jízda,
  - dochvilnost,
  - značkové přepravní produkty vysoké kvality.

Autor foto: Peter Melicher

2.4. Kroky MD ČR, SŽDC a ČD v průběhu roku 2016

Subsystém INS: dostavba konvenční sítě

- dokončování 3. koridoru Praha – Plzeň,
- dokončování 4. koridoru Praha – České Budějovice (od prosince 2016 již expresy Praha – Linz),
- příprava modernizace (dvě koleje, elektrizace) Praha – Kladno,
- příprava modernizace (dvě koleje, elektrizace) Otrokovice – Zlín,
- příprava modernizace (dvě koleje, 160 km/h) Velký Osek – Choceň,
- příprava modernizace (dvě koleje, elektrizace) Plzeň – Domažlice.

RFC koridory

- RFC 5 Balt - Jadran
- RFC 6 Východní a Východo-středomořský,
- RFC 7 Severní moře - Balt
- RFC 9 Rýn – Dunaj

=> dokončení úplné elektrizace,

=> dokončení úplné dvojkolejnosti,

=> délka nákladních vlaků 740 m (délka staničních kolejí, výkonnost elektrického napájení)

2.4. Kroky MD ČR, SŽDC a ČD v průběhu roku 2016

Subsystém INS: příprava budování vysokorychlostních železnic

Cíle:

- zajistit mobilitu občanů ČR nezávisle na fosilních palivech a s nižší energetickou náročností,
- vytvořit podmínky pro plnohodnotné zapojení celé plochy území ČR do ekonomických, společenských a rodinných aktivit,
- zásadním způsobem zvýšit kapacitu železniční dopravní cesty segregací provozu rychlých a pomalých vlaků.

Stav:

- koncepce vysokorychlostních železnic v ČR je ze strany MD ČR a SŽDC připravena (Rychlá spojení),
- koncepce vysokorychlostních železnic v ČR je v souladu s Nařízením EU č. 1315/2013 a naplňuje dopravní potřeby ČR a EU.

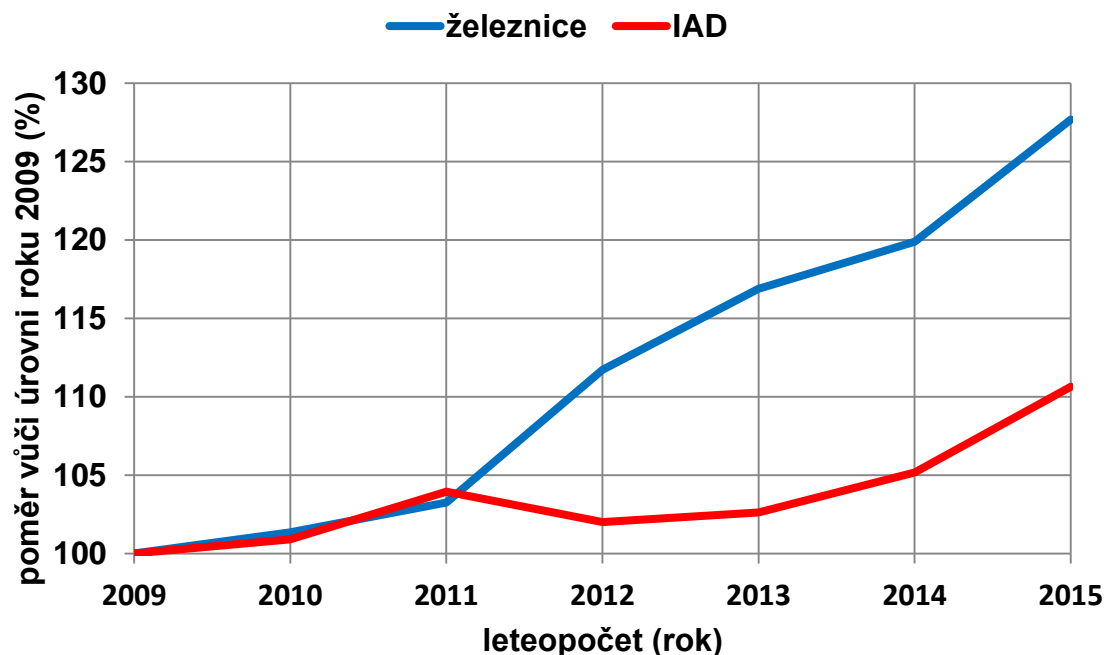
Aktuální téma:

- racionalizovat proces přípravy stavby, který se v současnosti jeví delší, než vlastní projektování a stavba

2.5. Dopravní chování obyvatelstva v ČR

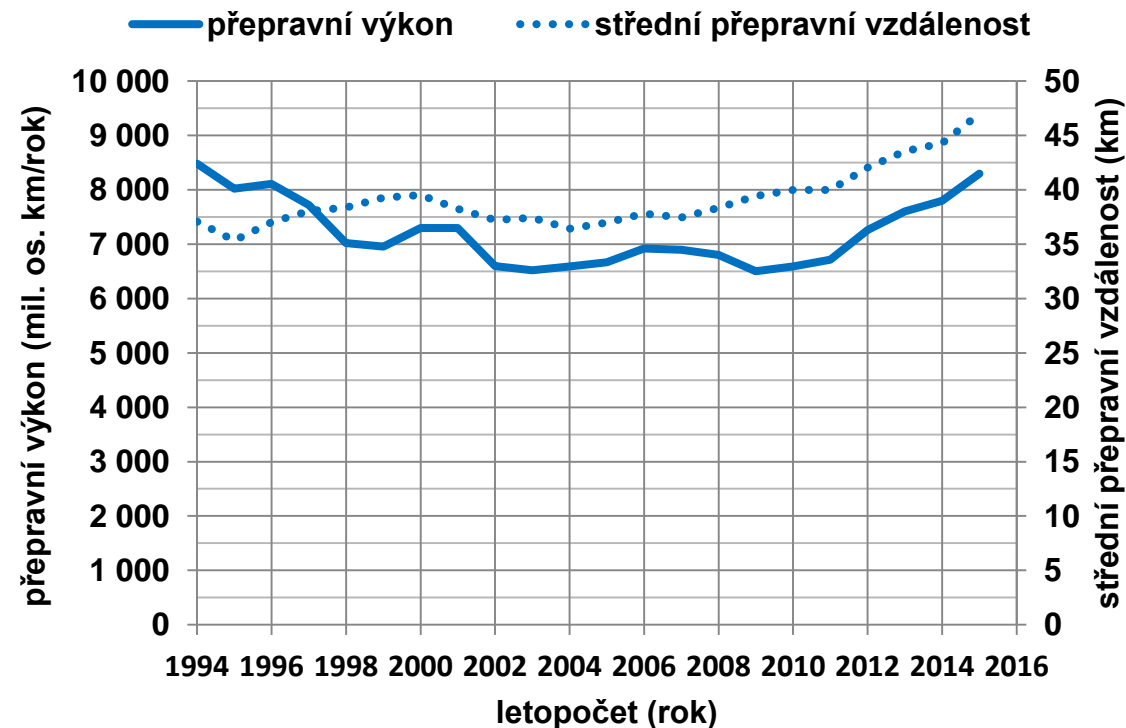
Na modernizaci železničních tratí, nová vozidla a taktový jízdní řád reaguje obyvatelstvo ČR pozitivně. Přepravení výkony železniční osobní dopravy v ČR rostou již pět let v průměru o více než 5 % ročně. To je 2,5 krát rychleji, než individuální automobilová doprava. Tahounem tohoto růstu je dálková železniční doprava, ta roste v průměru cca o 9 % ročně.

ČR: vývoj přepravních výkonů osobní dopravy (os km) vůči roku 2009

© Siemens, s.r.o., Divize Mobility 2016. Všechna práva vyhrazena.

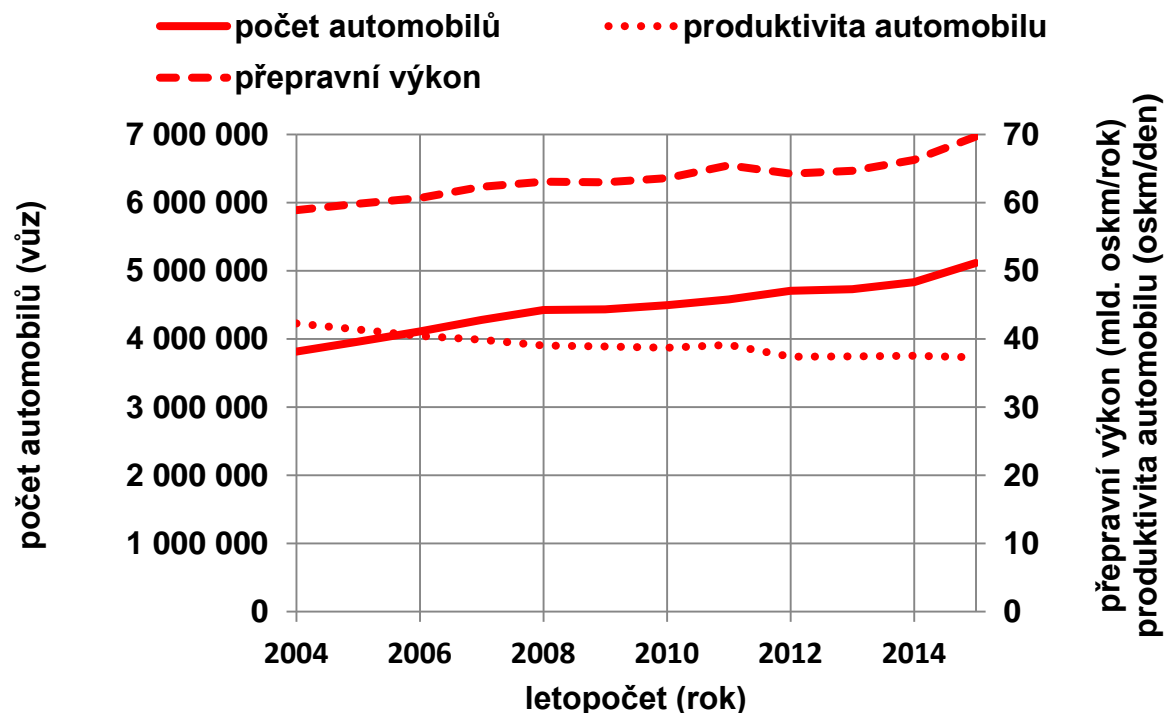
Osobní železniční doprava v ČR

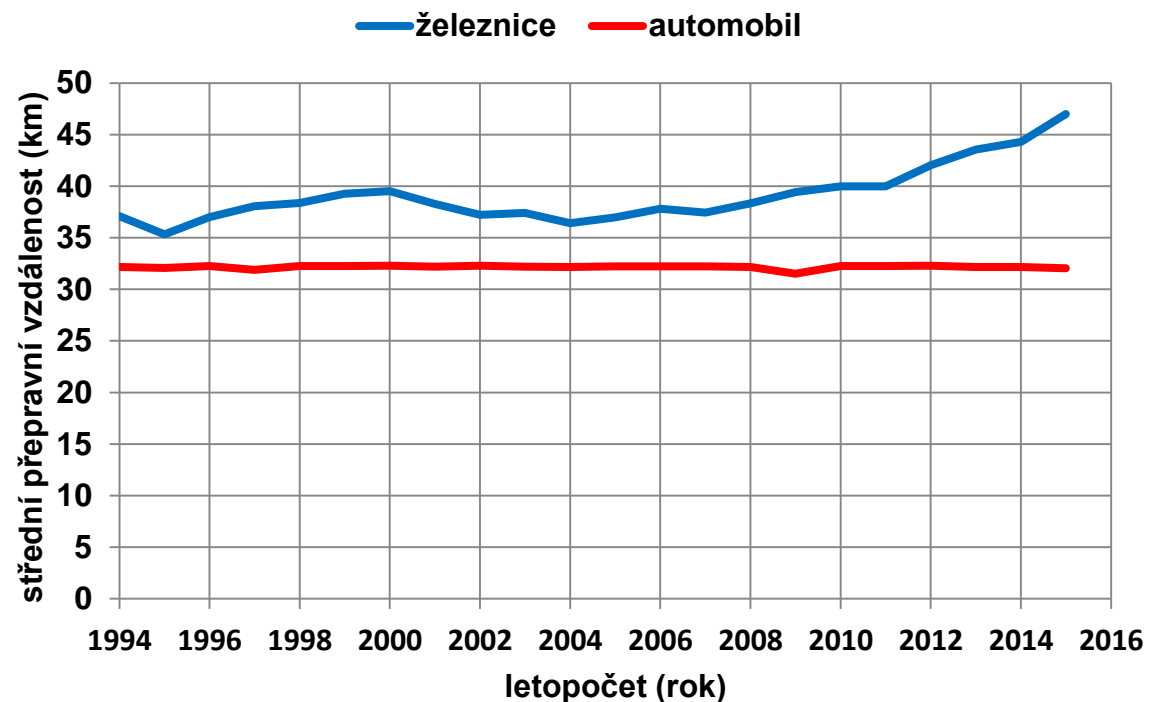
2.5. Dopravní chování obyvatelstva v ČR

Počet automobilů v ČR roste rychleji, než jejich přepravní výkony – produktivita již klesla na 37 os km/den. Průměrný osobní automobil je v ČR využíván denně jen 24 minut a ujede jen 28 km za den. Střední přepravní vzdálenost automobilem v ČR již dvacet let stagnuje na hodnotě 32 km. Střední přepravní vzdálenost železnicí v ČR vzrostala ze 35 na 47 km. Lidé jezdí automobilem na vlak.

osobní automobily v ČR

střední přepravní vzdálenost automobilové a osobní železniční dopravy v ČR

3. Vývoj po 13.12.2016

V říjnu 2014 určil Evropský energetický summit (viz dokument SN 79/14) strategii energetických změn v EU do roku 2030:

- snížení produkce CO₂ o 40 %,
- zvýšení podílu obnovitelných zdrojů na 27 %,
- zvýšení energetické účinnosti (snížení konečné spotřeby energie) o 27 % (indikativní cíl).

V průběhu roku 2016 dospěla EU k závěru, že k omezení klimatických změn ve smyslu dohody z Paříže bude nutno třetí cíl přitvrdit. Dne 30.11.2016 zveřejnila EU „Zimní energetický balíček“ ve kterém mění hodnotu zvýšení energetické účinnosti ze 27 % na 30 %, a tento cíl definuje jako povinný.

Zvýšení energetické účinnosti o další 3 % znamená pro ČR (konečná spotřeba energie v roce 2015 činila 318 miliard kWh/rok) uspořit dalších 9,5 miliardy kWh/ročně.

Jeho řešení na straně energetiky by bylo velmi náročné, podle výpočtů analytiků ČEZ by znamenalo investici 500 miliard Kč.

Úspory však lze hledat i na straně spotřeby. Je rozumné, aby země, závislá na dovozu fosilních paliv (ropa, zemní plyn), a nepříliš bohatá na obnovitelné zdroje, šla cestou snižování své energetické náročnosti.

Nemá smysl obhajovat technologie minulosti. Je nutností se orientovat se na technologie budoucnosti.

3. Vývoj po 13.12.2016

Úkol snížit v ČR do roku 2030 konečnou spotřebu energie o další 3 %, tedy o dalších 9,5 miliard kWh/rok, lze naplnit v dopravě.

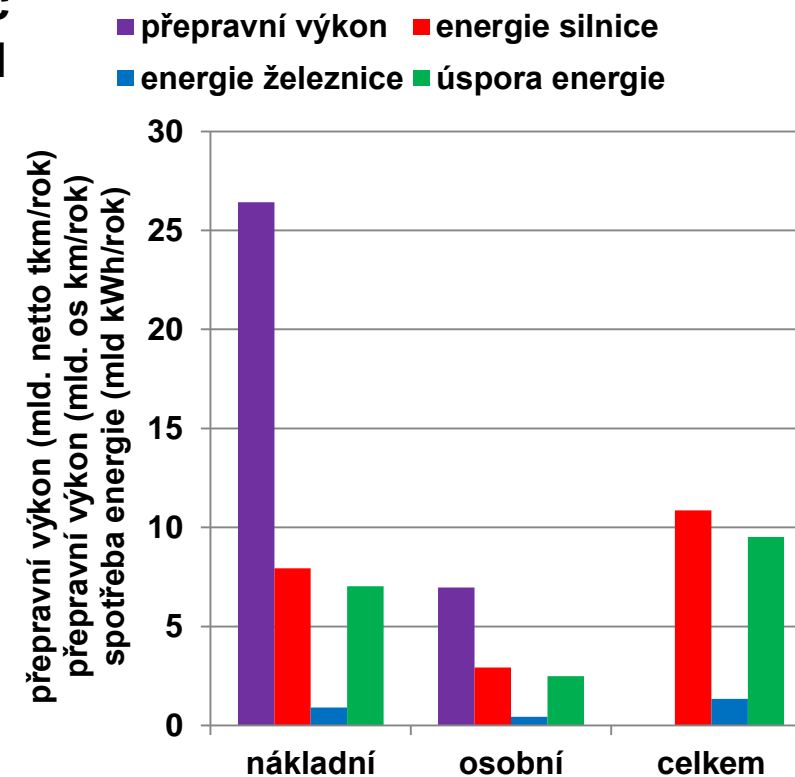
Vláda ČR přijala již v prosinci 2015 usnesení č. 968/2015 Národní akční plán snižování emisí, které ukládá převést do roku 2030 ze silnic na železnice 30 % nákladní dopravy (podobně jako dokument EU KOM (2011) 144).

Ačkoliv je primárním cílem tohoto kroku ochrana životního prostředí, přináší zároveň i nemalou úsporu energie, a to pokles konečné spotřeby energie o 4,7 miliard kWh/rok. To je polovina úkolu plynoucího pro ČR ze Zimního balíčku EU z 30.11.2016.

K zajištění celého cíle (pokles konečné spotřeby energie ČR o 9,5 miliard kWh) úsporami v dopravě je potřebné:

- převést ze silnice na železnici nikoliv 30 %, ale 45 % nákladní dopravy, což přinese úsporu 7 miliard kWh/rok,
- převést ze silnice na železnici 10 % osobní dopravy, což přinese úsporu 2,5 miliard kWh/rok.

efekt převodu dopravy ze silnice na železnici

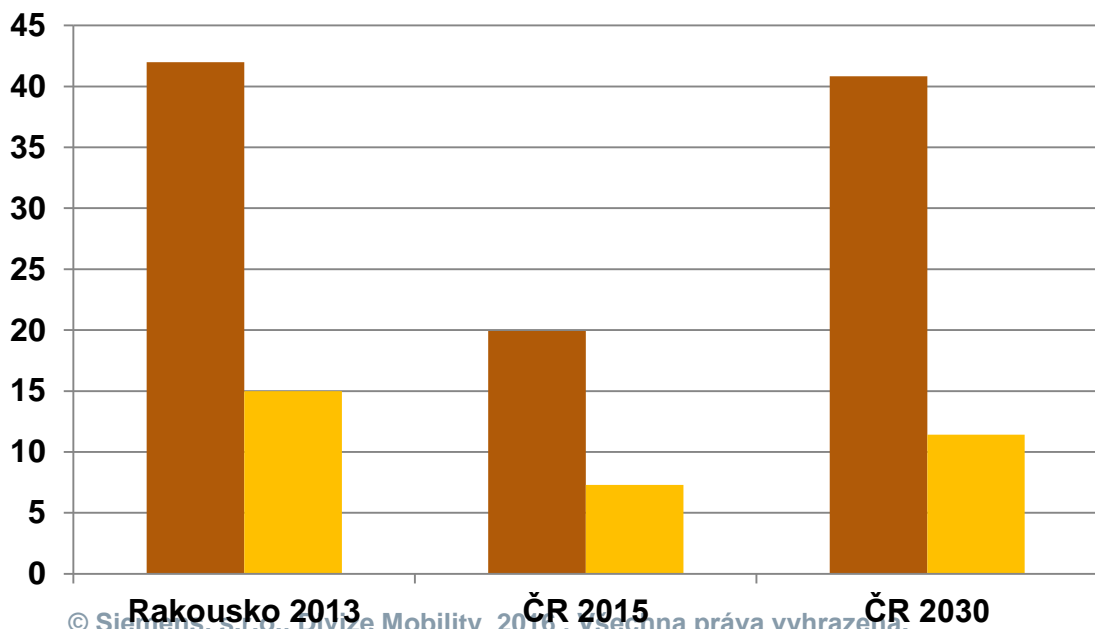
3. Vývoj po 13.12.2016

Uvedené přesuny dopravy ze silnice na železnici znamenají zvýšit v rozmezí let 2015 až 2030 podíl železnice (v elektrické vozbě) na přepravních výkonech osobní dopravy ze 7 % na 11 % a u nákladní dopravy ze 20 % na 41 %.

Toto zvýšení je reálné. V sousedním Rakousku již v současnosti dosahují vyšších hodnot. Avšak je potřeba přejít do rozvojového tempa.

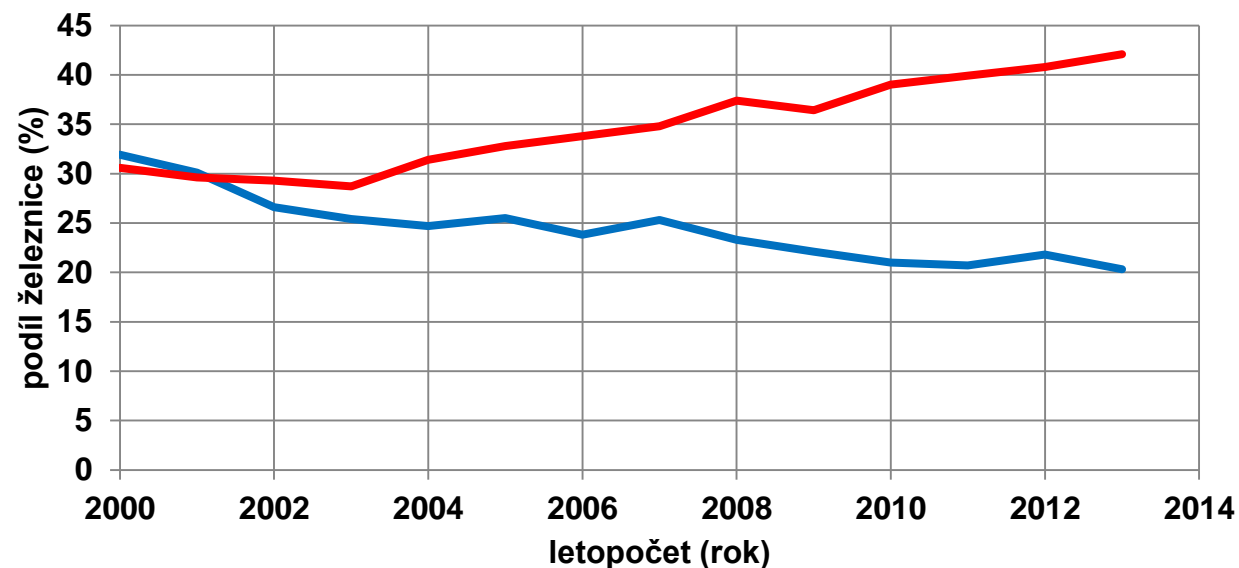
podíl na přepravních výkonech (%)

■ železnice nákladní ■ železnice osobní

modální podíl železnice na přepravních výkonech nákladní dopravy

— CZ — AT

Děkuji Vám za Vaši pozornost!

Jiří Pohl
Senior Engineer
Mobility Engineering

Siemensova 1
155 00 Prague 13
Czech Republic

Mobile: +420 724 014 931

E-mail: jiri.pohl@siemens.com

siemens.cz/mobility